

Høringsvar til Prop. 98 L (2021-2022) Endringer i friskolelova

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL) representerer frittstående skoler som driver på ideelt grunnlag. Blant disse er det åtte friskoler og fem skoler godkjent under kap.6A i dagens friskolelov som påvirkes av de foreslåtte endringene i dagens friskolelov.

Endring av tittelen på loven

Kunnskapsdepartementet har lagt fram forslag om å endre tittelen på friskoleloven fra «lov om frittstående skolar» til «lov om private skolar med rett til statstilskot» (privatskolelova). I endringsforslaget til dagens friskolelov, er det samtidig foreslått å fjerne betegnelsen av skolene som friskoler eller frittstående skoler. Endringsforslaget er begrunnet med behovet for å tydeliggjøre et skille mellom offentlige og private skoler.

Mens departementet ønsker å tydeliggjøre skillet mellom offentlige skoler og alle andre skoler som privatskoler, mener NFFL det er avgjørende å tegne et større landskap hvor det skilles mellom offentlig, ideell og kommersiell skolevirksomhet. Med endringsforslaget, viskes skillet mellom ideell og kommersiell ut i stedet for å tydeliggjøres. Dette vil i hovedsak gå ut over de ideelle aktørene.

I dag er det en stor forskjell på skoler som er godkjent etter dagens friskolelov og andre privateide skoler. I dag omtales den første gruppen som friskoler. Navn- og begrepsendringen som departementet foreslår, vil bety at alle heretter vil omtales som privatskoler selv om de driver etter veldig ulike lovverk og reguleringer (og med helt ulike formål). Forslaget er at loven heretter skal hete «lov om private skolar med rett til statstilskot» (privatskolelova). At disse skolene har rett til statstilskudd er bare ett moment som skiller dem fra andre skoler. Skoler som driver etter dagens friskolelov, skal blant annet heller ikke ta ut utbytte og har begrensninger på hva de kan ta betalt i skolepenger.

NFFL mener det er behov for et tydeligere skille mellom ideell og kommersiell skoledrift. De foreslåtte lovendringene vil bidra til det motsatte.

Oppheving av adgangen til å godkjenne skoler på grunnlag av videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogram og særskilt profil

Departementet foreslår å fjerne muligheten for å få godkjent videregående opplæring i yrkesfaglig utdanningsprogram og særskilt profil (friskoleloven §2-1 andre ledd bokstavene h) og i.) Forslaget innebærer også at skoler som er godkjent på disse grunnlagene kun skal få mulighet til å gjøre nødvendige driftsendringer.

I debatten omkring disse endringene, har statsråd Tonje Brenna begrunnet forslaget med at disse tilbudene overlapper med tilbud i offentlig skole. NFFL representerer flere yrkesfagskoler og en profilskole som på ulike måter utgjør et annerledes tilbud enn det som i dag tilbys i offentlig skole.

Med lovendringsforslaget vil eksisterende yrkesfagskoler og profilskoler vil bli hindret i å utvikle skoleinstitusjonene videre med endring i elevtall, trinn eller utdanningsprogram og vil kun få godkjent det departementet omtaler som nødvendige driftsendringer. Mange av friskolene er gamle skoleinstitusjoner som over mange år har utviklet skoletilbudet. NFFL mener forslaget om at skolene kun skal få godkjent nødvendige driftsendringer, i verste fall kan bli til skade for skolene og tilbudet de i dag utgjør. Om godkjenningssgrunnlagene fjernes fra loven, mener NFFL derfor at allerede eksisterende skoler bør kunne ha mulighet til å søke om utvikling og tilpasninger ut fra hensyn til elevene, samfunnet og ivaretagelse av fag og spisskompetanse.

Nedenfor vil vi trekke fram noen eksempler på skoler som ikke ville blitt godkjent med ny lov og som ikke vil kunne fortsette å utvikle seg som skoleinstitusjoner dersom lovendringen vedtas.

Blant NFFLs medlemmer finnes blant annet tre kulturarvskoler (Hjerleid Handverksskole, Plus-skolen og Møbelsnekkerskolen) som sikrer undervisning i små tradisjonshåndverksfag som utgjør en del av den immaterielle kulturarven. Dette er fag som Norge har forpliktet seg til å ivareta gjennom UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven.

Alle de tre skolene har minst en godkjenning som er knyttet til § 2-1 h). I disse fagene tilbyr skolene undervisning som vektlegger tradisjonshåndverket i faget. Disse utdanningsprogrammene er avgjørende for rekruttering til mange av de verneverdige fagene, men også for å ivareta en håndverkstilnærming innenfor større yrkesfag som for eksempel Lafting (som ligger innenfor Tømmerfaget) og Dekormaling (som ligger innenfor Overflateteknikk). Flere yrkesfaglige utdanningsprogram, er også grunnlaget for å gå videre på en utdanning innen et verneverdig fag, for eksempel Bunadstilvirkerfaget, som ligger innenfor Søm og Tekstilhåndverk. Hvis en skal ivareta et skoletilbud innen tradisjonshåndverk, er det ikke tilstrekkelig at det fortsatt vil eksistere et godkjenningssgrunnlag for verneverdige fag i loven.

Det blir for snevert å definere kulturarvskoler kun ut fra linjer som har godkjenning for g) videregående opplæring i verneverdige tradisjonshåndverksfagene. De tre håndverksskolene er spesialisert mot de tradisjonelle håndverksteknikkene også for de linjene som er godkjent under h) videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Natur videregående skole som ble etablert i 1886, har i mange år vært den eneste naturbruksskolen i Oslo. Natur videregående skole har tilbudt, opprettholdt og utviklet et tilbud som fylkeskommunen la ned, og har bidratt til kontinuitet og stabilitet i fylkeskommunens naturbrukstilbud. En friskole som Natur har også inntaksområde for hele landet. Dette bidrar til bredere søkergrunnlag og mindre sårbarhet for å legge ned tilbud med få søkere fra kun ett fylke. Dette gir en bredde i tilbudet som kommer elevene og samfunnet til gode i eget fylke, men også nasjonalt. Som eksempel kan vi trekke frem gartnerutdanningen ved Natur videregående skole.

Som et eksempel på en nyere yrkesfagskole, vil vi trekke fram Campus Blå. Dette er en havbruksskole i Brønnøysund som kommunen selv støttet å opprette fordi de så et stort behov for bedre utdanningsmuligheter og økt kompetanse på dette yrkesfeltet lokalt og nasjonalt.

Som et eksempel på hvordan profilskoler kan være et tilbud ut over det offentlige, vil vi også peke på Haugesund Toppidrettsgymnas (HTG). Skolen har opprettet en ungdomsskole HTG-U som en profilskole og elevene her har utvidet kroppspøvfag med flere timer trening i skoletida veiledet av lærere med høy idrettsfaglig kompetanse i ulike idretter. De får et variert treningstilbud sammen med opplæring i kosthold og helse. Dette er en mulighet for elever til å forberede seg på et videre løp på HTG eller en annen idrettsskole.

En yrkesfagskole eller en profilskole opprettet på et ideelt grunnlag vil bidra til et mer mangfoldig tilbud som gjør at flere finner et skoleløp som passer for seg og med det blir aktive deltagere i samfunnet. NFFL mener derfor det fortsatt bør være rom i loven for å søke om godkjenning av profilskoler og yrkesfagskoler. Om disse godkjenningsgrunnlagene tas ut av loven, mener NFFL at eksisterende skoler fortsatt må ha mulighet til å søke om videreutvikling av skolene slik at skolene kan ivaretas som gode undervisningsinstitusjoner for elevenes og samfunnets beste.